

SESJA II

OMÓWIENIE POSZCZEGÓLNYCH PRAW

PODSUMOWANIE WYKŁADU

NB: Jedynie sprawy oznaczone wytłuszczonym drukiem zostaną omówione podczas wykładu. Pozostałe odniesienia podano jedynie w celach referencyjnych.

A. TYTUŁ I GODNOŚĆ (ARTYKUŁY 1-5)

Artykuł 1 CFR: „Godność człowieka jest nienaruszalna. Musi być szanowana i chroniona”

Wyjaśnienia do Artykułu 1 – Godność człowieka (Z „Wyjaśnienia dotyczące Karty Praw Podstawowych” (2007/C 303/02)

Godność człowieka jest nie tylko podstawowym prawem samym w sobie, ale stanowi rzeczywistą podstawę praw podstawowych. Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z roku 1948 uwzględnia w preambule godność człowieka: „Zważywszy, że uznanie przyrodzonej godności oraz równych i niezbywalnych praw wszystkich członków wspólnoty ludzkiej jest podstawą wolności, sprawiedliwości i pokoju na świecie”. W swoim wyroku z dnia 9 października 2001 r. w sprawie C-377/98 Holandia przeciwko Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, Rec. 2001, s. I-7079, pkt 70–77, Trybunał Sprawiedliwości potwierdził, że podstawowe prawo do godności człowieka jest częścią prawa Unii.

W związku z tym, żadne z praw zawartych w Karcie nie może zostać użyte do naruszenia godności innej osoby, a godność człowieka jest częścią istoty praw zawartych w Karcie. Dlatego też prawo to nie może zostać naruszone, nawet jeżeli oznaczałoby to ograniczenie innego prawa.

1. Przykłady spraw dotyczących godności rozstrzygniętych przed wejściem w życie Karty:

Sprawa C-36/02 Omega [2004] ECR I-9609

Sprawa C-303/06 Coleman v. Attridge Law [2008] ECR I-5603

2. Przykłady spraw rozstrzygniętych po wejściu w życie Karty:

Przepisy Karty w zakresie godności były przywoływane np. w sprawach dotyczących osób występujących o azyl, ochrony ofiar przestępstw oraz regulacji w zakresie małżeństw jedнопłciowych.

a) prawo do azylu

Sprawa C-179/11 Cimade, Groupe d’information et de soutien des immigré’s (GISTI) v Ministre de l’Interieur, de l’Outre-mer, des Collectivite’s territoriales et de l’Immigration [2012] ECR 000

Połączone sprawy C-411/10 i C-493/10, N.S. v Sekretarz Stanu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i M.E. v Komisarz ds. Wnioskujących o Azyl, (Wyrok z 21.12.2011)

Artykuł 18 CFR – Prawo do azylu jest również istotne:

„Gwarantuje się prawo do azylu z poszanowaniem zasad Konwencji genewskiej z 28 lipca 1951 roku i Protokołu z 31 stycznia 1967 roku dotyczących statusu uchodźców oraz zgodnie z Traktatem o Unii Europejskiej.”

Należy także zwrócić uwagę na system udzielania azylu w UE wprowadzony rozporządzeniem dublińskim (Rozporządzenie Dublin II 2003/343 obejmujące Rozporządzenia Dublin II i EURODAC)

oraz Dyrektywą Rady 2003/9/WE ustanawiającą minimalne normy dotyczące przyjmowania osób ubiegających się o azyl w Państwach Członkowskich.

b) Inne przykłady sytuacji, gdzie kwestia godności może być rozważana

- *Drugim przykładem jest ochrona ofiar przestępstw, która obejmuje wiele gałęzi prawa. Na przykład dotyczy osób nieletnich (przykładowo ochrony przed nadużyciami seksualnymi i wykorzystaniem seksualnym, pornografią dziecięcą oraz nakłanianiem dzieci do czynności seksualnych (Dyrektywa 2011/92/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z 13 grudnia 2011 w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej).*

- *Trzecim przykładem zastosowania zasad Karty w zakresie godności są małżeństwa jedнопłciowe. Szacunek dla godności odegrał istotną rolę w argumentacji przed sądami międzynarodowymi i krajowymi w odniesieniu do otwarcia możliwości zawierania małżeństw przez pary tej samej płci*

c) Warto także zauważyć sprawy w których przepisy Karty dotyczące godności nie stały się przedmiotem szczególnego omówienia ze strony sądu, choć kwestie związane z godnością bez wątplenia pojawiają się w sprawie

Np. Sprawa C-34/10, *Oliver Brüstle v Greenpeace e.V.* (18 października 2011)

Dyrektywa 98/44/WE w sprawie ochrony prawnej wynalazków biotechnologicznych.

B. TYTUŁ II WOLNOŚCI (ARTYKUŁY 6-19)

Na tym obszarze istnieje wiele różnych praw oraz rozległe orzecznictwo, więc w wyborze spraw do omówienia niezbędna jest duża selektywność.

1. Orzecznictwo w zakresie prawa do prywatności i życia rodzinnego oraz praw dziecka

Artykuł 7 CFR: Poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego

Definicja

„Każdy ma prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, domu i komunikowania się.”

Wyjaśnienia prawne

Prawo to odpowiada prawom przyznanym w Artykule 8 EKPC. By uwzględnić rozwój technologii, słowo „korespondencja” zastąpiono „komunikowaniem się”.

Znaczenie i zakres tego prawa są takie same jak odpowiedniego Artykułu EKPC.

Artykuł 24 CFR: Prawa dziecka

Definicja

1. Dzieci mają prawo do takiej ochrony i opieki, jaka jest konieczna dla ich dobra. Mogą one swobodnie wyrażać swoje poglądy. Poglądy te są brane pod uwagę w sprawach, które ich dotyczą, stosownie do ich wieku i stopnia dojrzałości.

2. We wszystkich działaniach dotyczących dzieci, zarówno podejmowanych przez władze publiczne, jak i instytucje prywatne, należy przede wszystkim uwzględnić najlepszy interes dziecka.

3. Każde dziecko ma prawo do utrzymywania stałego, osobistego związku i bezpośredniego kontaktu z obojgiem rodziców, chyba że jest to sprzeczne z jego interesami.

Wyjaśnienia prawne

Artykuł ten został oparty o Nowojorską Konwencję Praw Dziecka z 20 listopada 1989 podpisaną przez wszystkie Państwa Członkowskie, w szczególności jej Artykuły 3, 9, 12 i 13. Paragraf 3 uwzględnia fakt, że poza utworzeniem obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości prawo Unii w sprawach cywilnych ma skutki transgraniczne, może obejmować prawa do odwiedzin zapewniające, że dziecko utrzymuje regularny osobisty i bezpośredni kontakt z obojgiem rodziców.

Sprawy:

Urowadzenie dziecka

Sprawa : C-400/10, J. McB. v L. E. (5 października 2010)

Rozporządzenie *Brussels II bis* (Rozporządzenie Rady (WE) 2201/2003 z 27 listopada 2003 dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej)

Artykuły 7 i 24 Karty

[*Sprawa C 491/10 Aguirre Zarraga v. Pelz* 22 grudnia 2010]

2. Ochrona danych i prywatne bazy danych

Artykuł 8 CFR: Ochrona danych osobowych

Definicja

- 1. Każdy ma prawo do ochrony danych osobowych, które go dotyczą.
- 2. Dane te muszą być przetwarzane rzetelnie w określonych celach i za zgodą osoby zainteresowanej lub na innej uzasadnionej podstawie przewidzianej ustawą. Każdy ma prawo dostępu do zebranych danych, które go dotyczą, i prawo do dokonania ich sprostowania.
- 3. Przestrzeganie tych zasad podlega kontroli niezależnego organu.

Wyjaśnienia prawne

Artykuł ten został oparty o poprzedni Artykuł 286 Traktatu WE (obecnie Artykuł 16 TFUE) oraz Dyrektywę 95/46/WE w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych, a także Artykuł 8 EKPC oraz Konwencję Rady Europy z 28 stycznia 1981 r. o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych ratyfikowaną przez wszystkie Państwa Członkowskie. Przepisy odnoszą się także do rozporządzenia

45/2001 Parlamentu Europejskiego i Rady o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych (OJ L 8, 12.1.2001).

Orzecznictwo

Połączone sprawy C-92/09 i C-93/09 Volker und Markus Schecke and Eifert (9 listopada 2010)

Prawo UE: Rozporządzenie rady (WE) nr 1290/2005 z 21 czerwca 2005 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej zmienione Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1437/2007 z 26 listopada 2007; Rozporządzenie Komisji (WE) nr 259/2008 z 18 marca 2008 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1290/2005 w zakresie publikowania informacji na temat beneficjentów środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)

Prawa Podstawowe: Artykuły 7 i 8 Karty

Odniesienie do EKPC. Artykuł 8 EKPC, orzecznictwo

Procedura zapytania prejudycjalnego zgłoszonego przez Verwaltungsgericht Wiesbaden (Niemcy)

Sprawa : C-70/10, Scarlet Extended SA vs. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) (24 listopada 2011)

Prawo UE: Dyrektywa 2000/31/WE w sprawie niektórych aspektów prawnych usług społeczeństwa informacyjnego; Dyrektywa 2001/29/WE w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym; Dyrektywa 2004/48/WE w sprawie egzekwowania praw własności intelektualnej; Dyrektywa 95/46/WE w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych Dyrektywa 2002/58/WE dotycząca przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej.

Prawa Podstawowe: Artykuły 8, 11, 16, 17.2 Karty

Odniesienie do EKPC nr

Procedura zapytania prejudycjalnego złożonego przez cour d'appel de Bruxelles (Belgia)

[Sprawa C-360/10 Sabam v. Netlog, 16 lutego 2012]

[Zob. także Sprawa C-468/10 i 469/10, Asociación Nacional de Establecimientos Financieros de Crédito (ASNEF) and another v. Administración del Estado (24 listopada 2011)

C-543/09, Deutsche Telecom v. Niemcy

Sprawa C-28/08 P Commission vs. Bavarian Lager (29 czerwca 2010)]

3. Transport

Turystyka samochodowa i wykroczenia drogowe

C-467/10 Baris Akyüz v. Germany 1 marca [2012] ECR I-nyr

Argumenty przedstawione przez rząd Niemiec dotyczące postanowień Karty – w szczególności prawa do życia, prawa do integralności osobistej i prawa własności, potwierdzone w Artykułach 2, 3 i 17 CFR

[Sprawa C-27/11 Vinkov v Nachalnik Administrativno-nakazatelna deynost, Artykuły 47 i 48 Karty Praw Podstawowych]

Transport lotniczy:

Denise McDonagh v Ryanair Ltd [2013] EUECJ C-12/11 (31 stycznia 2013)

Artykuł 5 i Artykuł 9 Rozporządzenia (WE) 261/2004 ustanawiające wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów.

Artykuł 16 (swoboda działalności gospodarczej) oraz Artykuł 17 (ochrona własności) Karty.

4. Prześladowania na tle religijnym: Wielka Izba 5/09/12

Artykuł 10

Wolność myśli, sumienia i religii

1. Każdy ma prawo do wolności myśli, sumienia i religii Prawo to obejmuje wolność zmiany religii lub przekonań oraz wolność uzewnętrzniania, indywidualnie lub wspólnie z innymi, publicznie

lub prywatnie, swej religii lub przekonań poprzez uprawianie kultu, nauczanie, praktykowanie i uczestniczenie w obrzędach.

2. Uznaje się prawo do odmowy działania sprzecznego z własnym sumieniem, zgodnie z ustawami krajowymi regulującymi korzystanie z tego prawa.

Wyjaśnienia do Artykułu 10— Wolność myśli, sumienia i religii

Prawo zagwarantowane w ustępie 1 odpowiada prawu zagwarantowanemu w artykule 9 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności i zgodnie z artykułem 52 ustęp 3 Karty ma takie samo znaczenie i zakres. Dlatego też ograniczenia powinny uwzględniać artykuł 9 ustęp 2 Konwencji, którego brzmienie jest następujące: „Wolność uzewnętrzniania wyznania lub przekonań może podlegać jedynie takim ograniczeniom, które są przewidziane przez ustawę i konieczne w społeczeństwie demokratycznym z uwagi na interesy bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku publicznego, zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób”.

Prawo zagwarantowane w ustępie 2 odpowiada krajowym tradycjom konstytucyjnym i rozwojowi ustawodawstwa krajowego w tym zakresie.

Dyrektywa 2004/83/WE wprowadza minimalne standardy oraz wspólne kryteria dla wszystkich Państw Członkowskich w odniesieniu do uznawania osób poszukujących azylu za uchodźców w rozumieniu Artykułu 1 Konwencji o Uchodźcach.

Połączone sprawy Y (C-71/11), Z (C- 99/11)

Prześladowania na tle religijnym

C. TYTUŁ III RÓWNOŚĆ (ARTYKUŁY 20-26)

Artykuł 21. Niedyskryminacja

Definicja

1. Zakazana jest wszelka dyskryminacja w szczególności ze względu na płeć, rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub społeczne, cechy genetyczne, język, religię lub przekonania, poglądy polityczne lub wszelkie inne poglądy, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.
2. W zakresie zastosowania Traktatów i bez uszczerbku dla ich postanowień szczególnych zakazana jest wszelka dyskryminacja ze względu na przynależność państwową.

Wyjaśnienia prawne

Ustęp 1 wywodzi się z artykułu 13 Traktatu WE zastąpionego obecnie artykułem 19 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i z artykułu 14 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności oraz z artykułu 11 Konwencji o prawach człowieka i biomedycynie w zakresie dziedzictwa genetycznego. W zakresie, w jakim odpowiada artykułowi 14 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, ma zastosowanie zgodnie z tym artykułem.

Artykuł 23. Równość kobiet i mężczyzn

Definicja

Należy zapewnić równość kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym w zakresie zatrudnienia, pracy i wynagrodzenia

Zasada równości nie stanowi przeszkody w utrzymywaniu lub przyjmowaniu środków zapewniających specyficzne korzyści dla osób płci niedostatecznie reprezentowanej.

Wyjaśnienia prawne

Podstawą akapitu pierwszego tego artykułu jest Artykuł 2 i Artykuł 3 ustęp 2 Traktatu WE oraz Artykuł 141(1) Traktatu WE, obecnie zastąpiony przez Artykuł 157(1) TFUE. Akapit ten wywodzi się również z artykułu 20 zmienionej Europejskiej Karty Społecznej z 3 maja 1996 roku oraz punktu 16 Wspólnotowej Karty Socjalnych Praw Podstawowych Pracowników.

Podstawą tego akapitu jest także artykuł 157 ustęp 3 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz artykuł 2 ustęp 4 dyrektywy Rady 76/207/EWG w sprawie wprowadzenia w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w zakresie dostępu do zatrudnienia, kształcenia i awansu zawodowego oraz warunków pracy.

Orzecznictwo

Równość

C-236/09, *Association belge des Consommateurs Test- Achats ASBL and Others v Conseil des ministres* (1 marca 2011)

Prawo UE: Dyrektywa Rady 2004/113/WE z 13 grudnia 2004 r. wprowadzająca w życie zasadę równego traktowania mężczyzn i kobiet w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług

Prawa Podstawowe: Artykuły 21 i 23 Karty

Procedura zapytania prejudycjalnego zgłoszonego przez Belgijski Trybunał Konstytucyjny

[*Sprawa C-232/09, Dita Danosa v LKB Līzings SIA* (11 listopada 2010)]

Prawo UE: Dyrektywa Rady 92/85/EOG w sprawie wprowadzenia środków służących wspieraniu poprawy w miejscu pracy bezpieczeństwa i zdrowia pracownic w ciąży, pracownic, które niedawno rodziły, i pracownic karmiących piersią (dziesiąta Dyrektywa szczegółowa w rozumieniu Artykułu 16(1) Dyrektywy 89/391/EOG)

Prawa Podstawowe: Artykuł 23 Karty

Procedura zapytania prejudycjalnego zgłoszonego przez Augstakas Tiesas Senats (Łotwa)]

Orientacja seksualna

Sprawa C-147/08 Jürgen Römer v Freie und Hansestadt Hamburg. Wyrok Trybunału (Wielka Izba) z 10 maja 2011

Prawo UE: Dyrektywa Rady 2000/78/WE ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy Artykuł 141 WE (obecnie Artykuł 157 TFUE)

Prawa podstawowe: Zaraz dyskryminacji ze względu na orientację seksualną (Brak odniesienia do Karty)

Procedura: zapytania prejudycjalnego zgłoszonego przez Arbeitsgericht Hamburg (Niemcy)

[Wiek

C-555/07 *Seda Küçükdeveci v. Swedex GMBH & Co. KG* (19 stycznia 2010)

Prawo UE: Dyrektywa Rady 2000/78/WE ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy

Prawa Podstawowe: Artykuł 21 Karty

Procedura: Procedura zapytania prejudycjalnego zgłoszonego przez Landesarbeitsgericht Düsseldorf (Niemcy)]

[Sprawa C-45/09, *Gisela Rosenblatt v. Oellerking Gebäudereinigungsges. mbH* (12 października 2010)

Prawo UE: Dyrektywa Rady 2000/78/WE ustanawiająca ogólne warunki ramowe równego traktowania w zakresie zatrudnienia i pracy

Prawa Podstawowe: Zasada niedyskryminacji ze względu na wiek (Brak odniesienia do Karty)

Odniesienie do EKPC: Nr

Procedura: zapytanie prejudycjalne zgłoszone przez Arbeitsgericht Hamburg]

Sionaidh Douglas-Scott
Sierpień 2013 r.